

ดนตรีพิธีกรรมของชาวพม่า หมู่บ้านสมใจนีก ตำบลท่าขนุน
อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

Ritual Music of Burmar People at Somjainiek Village, Takanoon
Sub-District ,Tongpapoom District ,Kanjanaburi

ศุภชัย ศรีนวล*

Supachai Srinual

นิสิตปริญญาโท คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Abstract

This was a qualitative research based on ethnomusicological technique that studied the ritual ceremony of Burmese people at Somjainuek village at Takanoon Sub-district ,Tongpapoom District ,Kanjanaburi

This study aimed to : 1) to study the spiritual ceremony of the *Nut*- spirit of Burmese people at Somjainuek village Somjainiek village at Takanoon Sub-district ,Tongpapoom District ,Kanjanaburi 2) to study the ritual music found at the *Nut*- spirit of Burmese people at Somjainiek village at Takanoon Sub-district ,Tongpapoom District ,Kanjanaburi

The major finding were: 1) the ritual ceremony of this tribal people is not for individual but for every ones in the community in which based on their faith and believe that the *Nut*-spirit brought to them happiness and good life. There were 15 different characters of the *Nut*, some to healing people and some of them just for enjoying dance. This ceremony was well preserved by these people and the *Nut*-spirit became part of their life along side as Buddhism. 2) The spiritual music of the *Nut* ceremony was called *sainwaing* consisted of a circle drum set called *sainwaing*, a circle gong *kyi-waing*, a set of 6 different sizes drum – *chon-lu-pad*, and some other percussion. Each *Nut* was invited by a specific tune of one's own and the music was complicate and emotional. The tunes were divided into 3 groups, one for greeting to the Buddha, one for inviting the *Nuts* and other ones were specific tunes of each *Nut*. There were 4 musical modes found among these tunes, mode of pitches C D E F G A Bb, C D Eb F A Bb C, C D E F G A B and a natural mode of pentatonic that normally found in Southeast Asia

Keyword : *Burma music siang-wiang Nut*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยตามหลักมานุษยดุริยางควิทยา โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม การสัมภาษณ์ การสังเกต แล้วนำมาทำการศึกษาวิเคราะห์

เรียบเรียงตามลำดับความสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

(1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณีการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ในชุมชนพม่า ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี (2) เพื่อศึกษาดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมในชุมชนพม่า ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประกอบพิธีกรรมไหว้เจ้าของชาวพม่าเป็นพิธีกรรมที่ร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชนที่แบ่งไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธาต่างๆที่มีต่อผีนั้น เพื่อแสดงความเคารพและการบูชาจิต เพราะเชื่อว่ามีเมื่อทำแล้วจะพบเจอแต่สิ่งดีๆในชีวิต นัตที่พบในพิธีกรรมมีทั้งหมด 15 คน แต่ละคนมีบุคลิกที่แตกต่างและคล้ายกัน บางคนสามารถรักษาคณปวย บางคนแค่เพียงมารายรำตามบทเพลงจนพอใจแล้วออกจากร่างทรง ชาวพม่าได้รักษาวัฒนธรรมประเพณีในพิธีกรรมไหว้เจ้าได้เป็นอย่างดี นัตกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวพม่าควบคู่กับศาสนาพุทธไม่ว่าชาวพม่าจะไปอยู่แห่งหนใดก็ตาม 2) ดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมเรียกว่าวงชายวาย ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี ชายวาย เปิงมาง, จีวาย (ซอวง), ซอญูปะ (กลองชุด 6 บ) และเครื่องประกอบจังหวะ นัตแต่ละคนจะมีเพลงประจำตน และทุกคนจะมีเพลงที่เหมือนกันคือ บทเพลงเชิญใช้สำหรับเชิญนัตเข้าและเชิญออก ลักษณะบทเพลงประกอบพิธีกรรมนั้นเป็นเพลงที่มีลักษณะซับซ้อน ฟังเข้าใจยากแต่แบ่งไปได้อารมณ์ต่างๆมากมาย ในการศึกษาวิเคราะห์เพลงจำนวน 7 เพลงแยกตามความสำคัญของบทเพลงได้ 3 ประเภท 1.บทเพลงบูชาพระ 2.บทเพลงเชิญเจ้า 3.บทเพลงที่บูชาจิต หลังจากได้นำมาวิเคราะห์แล้วนั้น พบว่ากลุ่มเสียงเพลงซึ่งเป็นสำเนียงเพลงพม่าพบมี 4 กลุ่มเสียงคือกลุ่มเสียงที่ 1 ประกอบด้วย C D E F G A Bb , กลุ่มเสียงที่ 2 ประกอบด้วย C D Eb F G A Bb C , กลุ่มเสียงที่ 3 ประกอบด้วย C D E F G A B และกลุ่มเสียงที่ 4 มีการใช้ Pentatonic Scale โดยเฉพาะ Pentatonic Scale ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำสำคัญ: ดนตรีพม่า ชายวาย นัต

บทนำ

วัฒนธรรมดนตรีเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมมนุษย์มานานไม่ว่าจะเป็นยุคสมัยใด ชนชาติใด ศาสนาอะไร เมื่อเกิดชุมชนขึ้นมาย่อมมีคนตรีเกิดตามขึ้นมาด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลงกล่อมเด็ก หรือเพลงในพิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ จึงทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมดนตรีขึ้นมากระจายอยู่ทั่วทุกแห่งหน เมื่อชุมชนเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานการที่จะรักษาเผ่าพันธุ์ของตัวเองให้อยู่รอดไม่โดนคุกกลืนโดยวัฒนธรรมที่ไปอาศัยอยู่นั้นจำเป็นที่จะต้องทำให้วัฒนธรรมของตนเองนั้นเข้มแข็งแต่เนื่องด้วยปัจจัยต่างๆทั้งสภาพภูมิอากาศสภาพแวดล้อม อาหาร สงคราม เป็นต้นปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคทำให้วัฒนธรรมต่างๆเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพความเป็นจริงที่ชุมชนเหล่านี้อยู่อาศัย เมื่อเกิดการย้ายถิ่นฐานคนเหล่านี้ก็นำวัฒนธรรมดนตรีติดตัวไปด้วย ทำให้เกิดการแพร่กระจายและการผสมผสานทางดนตรี สิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้ดนตรีมีความหลากหลายมากขึ้น เกิดเป็นดนตรีแนวใหม่ เครื่องดนตรีประเภทใหม่ๆ

มนุษย์ตามส่วนต่างๆ ของโลกมีวัฒนธรรมแตกต่างกันไป เนื่องมาจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ลักษณะภูมิประเทศ ความสูง ภูมิอากาศและพืชพรรณธรรมชาติที่ทำให้สภาพทางกาย เช่น โครงสร้างทางร่างกาย หน้าตา ผมเผ้า ผิวพรรณ ของผู้คนเป็นไปตามความเหมาะสมแก่สภาพที่เกิด ที่อยู่ ศิลปะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่า การเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เคารพนับถือในคุณค่าความเป็นมนุษย์ของกันและกันมากยิ่งขึ้น

(ปัญหา รุ่งเรือง. 2546 : 10)

มนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดในโลก ล้วนมีและใช้ดนตรีเป็นส่วนประกอบในการดำเนินชีวิตมนุษย์ใช้เพลงขับร้องกล่อมเด็ก เกี้ยวสาว บรรเลงขับร้องร่วมพิธีกรรม เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อประกอบการแสดง และใช้เป็นอาชีพเลี้ยงตน ทำให้ดนตรีมีบทบาทหน้าที่คล้ายกันทั่ว จากถิ่นต้นกำเนิด กระจายออกไปไกลแสนไกล และแพร่ไปอย่างได้ไม่รู้จบสิ้น (พูนพิศ อมาตยกุล. 2554:14)

การเข้าไปศึกษาคดนตรีและวัฒนธรรมในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ของตนเองนั้น จะทำให้เราต้องค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับดนตรีและวัฒนธรรมใหม่ๆ นำมาปรับใช้กับวัฒนธรรมของตนเอง เนื้อหาทางดนตรีมีเรื่องราวของชาติพันธุ์เข้ามาเกี่ยวข้อง สะท้อนออกมาในหลายทางไม่ว่าจะเป็นท่วงทำนองของเพลง เครื่องดนตรี สำเนียงการเล่น การร้อง เป็นต้น และประเทศที่มีเรื่องราวต่างๆมากมายทั้งทางวัฒนธรรมและด้านประวัติศาสตร์ ประเทศที่อยู่คู่กับประเทศไทยมานาน ทำสงครามกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีทั้งชนะและแพ้ถึงกับเสียเอกราชให้กับประเทศนี้นั้นคือ ประเทศสหภาพพม่าหรือ ประเทศพม่าที่เรารู้จัก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณีการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ในชุมชนพม่า ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาดนตรีที่ใช้ประกอบการพิธีกรรม ในชุมชนพม่า ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย

1. ชาวพม่าพลัดถิ่นมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีวงชาวยายที่ใช้ประกอบการพิธีกรรมการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ซึ่งเป็นความเชื่อ เอกลักษณะของชาวพม่าเองไม่ให้สูญหายและไม่หลงลืมวัฒนธรรมในบ้านที่ตัวเองจากมา
2. เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูล เพื่อเผยแพร่ให้บุคคลทั่วไปที่สนใจทราบถึงความสำคัญของดนตรีที่ใช้ประกอบการพิธีกรรม และประเพณีการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ในสังคมชาวพม่า

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้คือ

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการศึกษาคครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะชุมชนพม่าพลัดถิ่น ในตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อการศึกษาด้านเนื้อหาออกเป็น 2 หัวข้อคือ
  - ด้านดนตรี ศึกษาเฉพาะวงดนตรีชาวยายในชุมชนพม่า ที่ใช้ในพิธีกรรมการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ในตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีเท่านั้น
  - ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ศึกษาพิธีกรรมการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ประวัตินั้นเป็นมา ความสำคัญของพิธีกรรมต่อชุมชน
3. ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาที่ศึกษาเก็บข้อมูล ระหว่าง ธันวาคม 2554 – ธันวาคม 2555

4.ขอบเขตในการวิเคราะห์เพลง ผู้วิจัยจะศึกษารวบรวมบทเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรม วิเคราะห์เฉพาะโครงสร้างของบทเพลง ช่วงเสียง กลุ่มเสียง อัตราจังหวะ ความเร็ว โครงสร้างของทำนอง การเคลื่อนที่ของทำนองเท่านั้น ไม่วิเคราะห์คำร้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1.การศึกษาค้นคว้า

เลือกพื้นที่ในการศึกษาวิจัย การศึกษาในครั้งที่ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี กำหนดกลุ่มประชากรที่จะศึกษา ซึ่งเป็นนักดนตรีชาวพม่าในพื้นที่ และคณะร่ำร้องทรง ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม และประชาชนในหมู่บ้านสมใจนึก การศึกษาข้อมูลเอกสาร เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและบทความต่างๆ ในเรื่องข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวพม่า ความเป็นอยู่ชาวพม่าในประเทศพม่า สาเหตุในการอพยพย้ายถิ่นฐาน ความรู้เกี่ยวกับ นัต การนับถือผีของชาวพม่า พิธีกรรมบูชา นัต ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี การแสดง ของชาวพม่าที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลเกี่ยวกับดนตรีในเกี่ยวข้องในพิธีกรรมต่างๆ

2.การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

- 2.1. ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของกิจกรรมทั้งในและนอกชุมชน
- 2.2. จากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- 2.3. ถ่ายวิดีโอทัศนและบันทึกภาพนิ่ง เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์

3.ขั้นการจัดทำข้อมูล

- 3.1. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาจัดลำดับตามความสำคัญ
- 3.2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ถ่ายทอดมาเป็นภาษาเขียนและจัดเรียงตามหัวข้อของเนื้อหา
- 3.3. นำข้อมูลเพลงที่ได้จากการบันทึกมาบันทึกโน้ตเพื่อใช้ในการวิเคราะห์
- 3.4. นำข้อมูลที่ได้มาจากเอกสาร และจากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหาโดยจัดลำดับให้สัมพันธ์กันอย่างสอดคล้องกับหัวข้อที่ตั้งไว้

4. ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เน้นการเก็บข้อมูลจากการลงภาคสนามเป็นหลัก เนื่องจากดนตรีพม่าในประเทศไทยมีข้อมูลน้อยมาก ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุน และนำข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามมาวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดของการรวบรวมดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีการทรงเจ้าเข้าผี (นัต) ความเป็นมาของชาวพม่าในพื้นที่ , วัฒนธรรมของชุมชนชาวพม่า , ความเชื่อเรื่องการนับถือ ผี (นัต)

ตอนที่ 2 ศึกษาดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม ประวัติความเป็นมาของวงชาวยายในชุมชน , ประวัตินักดนตรี , เครื่องดนตรีและวิธีการบรรเลง , โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง , การแต่งกาย ,บทเพลงประกอบพิธีกรรม

5. ขั้นสรุปและอภิปรายผล

- 5.1. เรียบเรียงจัดทำบทสรุปผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.2. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์
- 5.3. อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีการทรงเจ้าเข้าผี (นัต)

1.1 ความเป็นมาและความเป็นอยู่ของชาวพม่าในพื้นที่ ชุมชนพม่าในตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่อาศัยอยู่ 2 แห่งคือ บริเวณหมู่บ้านสมใจนึก และบริเวณศูนย์ใหญ่อยู่ห่างจากตำบลไปประมาณ 2-3 กิโลเมตร ชุมชนพม่าในศูนย์อพยพพม่า มีชาวพม่าอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น กว่า 500 ครัวเรือน ในบริเวณนี้ มีทั้งบ้านที่ทำด้วยไม้ ทำด้วยปูนแล้วแต่ฐานะของชาวพม่ามีตั้งแต่จนถึงรวย บางครัวเรือนมีรถยนต์ใช้กัน ในศูนย์ใหญ่เมื่อมีผู้คนอาศัยอยู่จำนวนมากก็จะเกิดปัญหาตามมา เช่น การทะเลาะวิวาทในกลุ่มวัยรุ่น ปัญหายาเสพติดเป็นต้น ด้วยสาเหตุต่างๆ เหล่านี้จึงทำให้มีบางส่วนหนึ่งย้ายลงไปอยู่บริเวณหมู่บ้านสมใจนึก หลังธนาคารออมสิน มีการอยู่กันอย่างสงบประมาณ 30 กว่าครัวเรือน ไม่วุ่นวายเหมือนศูนย์ใหญ่ มีการอพยพย้ายถิ่นฐานจากประเทศพม่ามาอยู่ในประเทศด้วยสาเหตุหลายปัจจัย คือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยเรื่องการเมืองและสงคราม และปัจจัยอื่นๆ

1.2 วัฒนธรรมของชุมชนชาวพม่า เรื่องศาสนาปัจจุบันชาวพม่ายังคงมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก ทั้งในเรื่องศาสนาและความเชื่อในเรื่องนัต กลายเป็นวิถีชีวิตของพวกเขา สังเกตได้จากบ้านเมืองประเทศพม่า มีการทำบุญทำกุศลอย่างสม่ำเสมอ ในการประกอบพิธีกรรมบูชานัตที่หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ที่เข้าร่วมงานนั้นมีทุกเพศ ทุกวัย ถือเป็นพิธีกรรมที่รวมจิตใจของชาวพม่าให้เป็นหนึ่งเดียว แม้ประเทศจะอยู่ในภาวะสงคราม อยู่ในยุคที่เศรษฐกิจไม่ดี อยู่ในยุคของเผด็จการทหาร แต่พุทธศาสนายังคงได้รับการยอมรับไม่มีการทำลายให้เสื่อมไปแต่อย่างใด

1.3 ความเชื่อเรื่องการนับถือผี (นัต) เรื่องการนับถือผี (นัต) เป็นความเชื่อที่ผูกพันกับชาวพม่านานมากก่อนที่ศาสนาจะเข้ามาในประเทศ การบูชานัตการเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นที่พึ่งทางจิตใจ นัตแต่ละคนก็จะมีลักษณะบุคลิกที่แตกต่างกัน นัตที่ชาวบ้านในพื้นที่ให้ความเคารพมากที่สุดคือ เจ้าทะเล ชาวพม่าเรียกว่า อู๋ฉิ่งฉิ่ง เป็นนัตที่ดูแลเกี่ยวกับท้องทะเล แต่มีใช้เพียงแค่ท้องทะเลเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก การทำเกษตร ต่อเนื่องถึงการงาน ให้ได้ผลดี เป็นต้น ในพิธีกรรมไหว้เจ้า ในหมู่บ้านสมใจนึก เริ่มจากการบูชาพระ และการไหว้เจ้าผู้ที่ดูแลหมู่บ้านในพื้นที่ ที่พวกเขาอาศัยอยู่ หลังจากนั้นก็จะเป็นนัตเริ่มเข้าร่างทรงเรียงไปเรื่อยๆ หลังจากนัตเข้าร่างทรงจะมีการแต่งตัวให้ตรงกับนัต มีการรำยรำ รักษาผู้ป่วย พุดคุยกับชาวบ้าน โดยไม่มีลำดับของนัตที่แน่นอน เป็นแบบนี้เรื่อยไปทั้ง 2 คืน ช่วงสุดท้ายหลังเสร็จสิ้นพิธีกรรมก็จะมีการรำรำกันอย่างสนุกสนานถือเป็นอันเสร็จพิธีกรรม

2. ศึกษาดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

2.1 ประวัติความเป็นมาของวงชาวยายในชุมชน วงดนตรีที่พบใน หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีนั้น เป็นวงดนตรีขนาดเล็ก มีเครื่องดนตรีเพียง 5 ชิ้นเท่านั้นที่ใช้ในการบรรเลงคือ เปิงมาง, กลองชุดหกใบ, กลองเล็ก, กระจับ, ฉิ่ง, ฉาบ, ฆ้องวง, หากจะแบ่งตามหน้าที่จะแบ่งได้ดังนี้ 1.กลุ่มเครื่อง

ดนตรีดำเนินทำนอง 2.กลุ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ 3.กลุ่มเครื่องดนตรีให้จังหวะ ก่อตั้งวงเมื่อประมาณ 40 ปี ก่อน โดยนางเล็กเป็นผู้ซื้อเครื่องดนตรีเข้ามาผ่านทางชายแดน โดยทหารพม่า ซื้อมาเพื่อใช้ในการงานพิธีกรรมไหว้เจ้า เท่านั้น ด้วยความศรัทธาและเคารพนับถือบูชาขนาด ซึ่งปัจจุบันได้เกิดวงครีฑาชายวายเพิ่มขึ้นอีก 2-3 วงในพื้นที่อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 เครื่องดนตรีวิธีการบรรเลง เครื่องดนตรีที่พบในพิธีกรรมไหว้เจ้า หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีดังนี้ ชายวาย (เปิงมาง), ปัดตาล่า (ระนาดเหล็ก), จีวาย (ฆ้องวง), และกลุ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ ไก้ว (กลอง 1 ใบ) เหมือนลูกของชายวาย, ยะเกวี่ (ฉาบ), วา (เกราะพม่า), ซี (ฉิ่ง)

2.3 การประสมวงชายวาย การประสมวงชายวายใน หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการประสมวงขนาดเล็ก มีเครื่องดนตรีเพียง 5 ชิ้นเท่านั้นที่ใช้ในการบรรเลงแบ่งออกเป็น 3 1.กลุ่มเครื่องดนตรีดำเนินทำนอง เครื่องดนตรีในกลุ่มนี้ คือ ชายวาย ปัดตาล่า จีวาย 2.กลุ่มเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ คือ 3.กลุ่มเครื่องดนตรีให้จังหวะ ไก้ว, ยะเกวี่, วา, ซี มีการจัดวงไม่เป็นแบบแผนแน่นอน

2.4 โอกาสที่ใช้ในการบรรเลง วงชายวายในหมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี บรรเลงในงานพิธีกรรมไหว้เจ้า เป็นหลักและประจำทุกปี นอกจากนั้นก็จะมีงานจ้างตามโอกาส เช่น งานแสดงละครพม่า งานบวช งานสงกรานต์ เป็นต้น

2.5 การแต่งกายของนักดนตรี นักดนตรีในหมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ไม่มีการแต่งกายที่เป็นรูปแบบ มีการแต่งกายตามสมัยนิยมทั่วไป แต่ในงานพิธีกรรมไหว้เจ้า จะใส่ใส่รังกันทุกคน เสื้อก็จะเป็นเสื้อยืดธรรมดา

2.6 ประวัตินักดนตรี

2.6.1 นายสุแห่ง	ไม่มีนามสกุล	อายุ 57 ปี
2.6.2 นายอองวิน	ไม่มีนามสกุล	อายุ 56 ปี
2.6.3 นายคุแห่ง	ไม่มีนามสกุล	อายุ 58 ปี
2.6.4 นายอองละ	ไม่มีนามสกุล	อายุ 48 ปี

2.7 บทเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรม

ในการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำบทเพลงในแต่ละประเภทวิเคราะห์ ศึกษาบทเพลง โดยได้นำเพลงบางส่วน ที่ตรงกับประเภทของบทเพลงที่ได้แยกได้นำมาวิเคราะห์ มีทั้งหมด 7 เพลงดังนี้

2.7.1.บทเพลงที่ใช้บูชาพระ - เพลงบูชาพระ

เพลงบูชาพระใช้บรรเลงเพื่อบูชาพระก่อนพิธีกรรม รวมถึงการแสดงดนตรี ต้องมีการบรรเลงเพลงบูชาพระก่อนทุกครั้ง ถ้าอยู่ในการแสดงละครพม่าจะมีหน้าที่คล้ายเพลงเปิดวง มีฉากแรกคือการบูชาพระ เพลงจะมี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ จะเปิดด้วยดนตรีและส่วนที่ 2 จะเป็นการร้อง โครงสร้างของบทเพลงไม่ซับซ้อน มีทั้งหมด 10 ท่อนเพลง สรุปคือ ดนตรีเปิด-ร้อง-ดนตรี-ร้อง-ดนตรี-ร้อง-ดนตรีจบ กลุ่มเสียงที่พบมี 2 กลุ่มเสียง คือ กลุ่มเสียงที่ 1 (F G A Bb C D E F) และกลุ่มเสียงที่ 2 (F G A B C D E F) โน้ตที่สำคัญที่แสดงถึงสำเนียง คือ เสียง B ถือเป็นสำเนียงของเพลงนี้ที่เด่นชัด

2.7.2 บทเพลงเชิญเจ้า- เพลงเชิญเจ้า

บทเพลงเชิญเจ้ามีท่อนเพลงทั้งหมด 3 ท่อนเพลง ท่อน A เป็นท่อนนำของเพลง ท่อน B เป็นท่อนเพลง ท่อน BB เหมือนกับท่อน B ต่างกัน 3 ห้องสุดท้าย ซึ่งเป็นท่อนจบ ตามหลักจะเล่นเพียงแค่ 3 รอบ A- B- A- B- A- BB แต่สามารถเล่นที่รอบก็ได้แล้วแต่สถานการณ์ ณ ตอนนั้น เช่น เมื่อนัดไม่ยอมออกจากร่างทรงก็ต้องบรรเลงเพลงเชิญเจ้าไปเรื่อยๆ จนกว่า นัต จะออกจากร่างทรง กลุ่มเสียงที่พบคือ C D E F G A Bb โดยมีเสียงหลักอยู่ที่เสียง C เสียง Bb เป็นเสียงที่เป็นทำเนียงของเพลงเชิญเจ้า

2.7.3. เพลงที่ใช้ฆานัต

2.7.3.1 บทเพลงสำหรับผู้ดูแลพื้นที่ หมู่บ้าน

เพลงเจ้าพ่อเป็นเพลงที่อยู่ในความเร็ว 100 Bpm โครงสร้างของบทเพลงมีทั้งหมด 7 ท่อน A, B, BB, C, D, DD และ E พบมีการขยายทำนองในท่อน BB จากท่อน B และท่อน DD จากท่อน D กลุ่มเสียงที่พบ มี 2 กลุ่มเสียงคือ Bb C D E F G A Bb และมีการเปลี่ยนกลุ่มเสียงเป็น Eb F G (A) Bb C D Eb ในห้องที่ 55-จบเพลง และพบการใช้ Eb Pentatonic Major ในท่อน

2.7.3.2 บทเพลงสำหรับนัตที่มีความสำคัญในพิธี

เพลงเจ้าทะเล ใช้ประกอบเจ้าทะเลตามชื่อของบทเพลง เจ้าตนนี้มีความสำคัญและเป็นที่น่าถือของชาวพม่ามาก ในบทเพลงนี้อารมณ์ของเพลงแยกชัดเจนระหว่างท่อน A-D ความเร็วปานกลาง อารมณ์เพลงไม่เร่าใจ มีการดำเนินทำนองไปเรื่อยๆ แต่มีการซ้ำที่ชัดเจนของท่อนเพลง เมื่อใกล้จบเพลงในท่อน E- F มีการเปลี่ยนจังหวะเพลงให้กระชับและเร็วขึ้น กระตุ้นอารมณ์ของเพลงได้อย่างเป็นอย่างดี

เพลงเจ้าชะฮู เพลงเจ้าชะฮูใช้ประกอบเจ้าชะฮูตามชื่อเพลงในขณะประทับร่างทรง มีการร่ายรำอย่างสนุกสนานตามอารมณ์ของบทเพลง มีการเปลี่ยนอารมณ์ของเพลงในท่อน G และ GG เพื่อกระตุ้นความรู้สึกของร่างทรงให้สนุกไปกับเพลงมากยิ่งขึ้น บทเพลงมีจังหวะเร็ว บทเพลงเจ้าชะฮูมีทั้งหมด 12 ท่อนเพลง มีความเหมือนกันของแต่ละท่อนเพลงน้อยมาก มีเพียงแค่ท่อน F และ G เท่านั้นที่มีการซ้ำของท่อนเพลง บทเพลงมีความซับซ้อนมาก

2.7.3. บทเพลงสำหรับนัตทั่วไป

เพลงเจ้ามอญ เพลงเจ้ามอญเป็นเพลงสำหรับฆานัต อยู่ในประเภทนัตทั่วไป ใช้ประกอบเจ้ามอญ บรรเลงโดนจิวาย เป็นหลัก บทเพลงมีความเร็วปานกลางบทเพลงเจ้ามอญ มีท่อนเพลงทั้งหมด 9 ท่อนเพลงมีความยาวทั้งหมด 111 ห้อง พบมีการขยายทำนองในท่อน BB จากท่อน B ,ท่อน AA จากท่อน A, ท่อน BBB จากท่อน BB กลุ่มเสียง ระดับเสียงที่พบคือ C D Eb F G A และ Bb

เพลงเจ้าไทใหญ่ บทเพลงเจ้าไทใหญ่ ใช้ประกอบเจ้าไทใหญ่ หรือนัตไทใหญ่ อยู่ในประเภทนัตทั่วไป บทเพลงมีจังหวะปานกลาง บทเพลงเจ้าไทใหญ่มีท่อนเพลงทั้งหมด 13 ท่อนเพลง มีความยาว 283 ห้องเพลง มีการร้องและรับด้วยดนตรีรับเสมอ กลุ่มเสียงที่พบในเพลงเจ้าไทใหญ่ คือเสียง F G A B C D E เสียง F เป็นเสียงหลัก และ B เป็นเสียงที่ค้อยบอกลำเนียง และพบการใช้ Pentatonic Major ในบางประโยคของบทเพลง

อภิปรายผล

จากการวิจัยดนตรีพิธีกรรมของชาวพม่า หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การประกอบพิธีกรรมไหว้เจ้าของชาวพม่า หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีนั้น เป็นพิธีกรรมที่แฝงไปด้วยความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีต่อผีนัต พิธีกรรมนี้มีได้กระทำเพียงเฉพาะชาวพม่าคนใดคนหนึ่งแต่เป็นความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของชาวพม่าในหมู่บ้าน เพื่อแสดงความเคารพ และการบูชา นัต เพราะเชื่อว่าเมื่อทำแล้วจะพบเจอแต่สิ่งดีๆในชีวิต สอดคล้องกับ ยศ สันตสมบัติ (2540 :199-200) ที่กล่าวไว้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีปีศาจ วิญญาณและพระผู้เป็นเจ้า ศาสนามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และอำนาจเหนือธรรมชาติ ศาสนาโยงใยกับสถาบันทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ความเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลแทรกซึมเข้าสู่ปริมาณของสังคมวัฒนธรรม

นัตที่พบในพิธีกรรมมีทั้งหมด 15 คน แต่ละคนมีบุคลิกที่แตกต่างและคล้ายกัน บางคนสามารถรักษานคนป่วย บางคนแค่เพียงมาร่ำรำตามบทเพลงจนพอใจแล้วออกจากร่างทรง ชาวพม่าได้รักษาวัฒนธรรมประเพณีในพิธีกรรมไหว้เจ้าได้เป็นอย่างดี นัตกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวพม่าควบคู่กับศาสนาพุทธไม่ว่าชาวพม่าจะไปอยู่แห่งหนใดก็ตาม สอดคล้องกับ ฉวีวรรณวิ ทศนธูร (2541:7) ที่ได้กล่าวไว้ว่า วิถีชีวิตของชาวพม่ายังได้รับการกล่าวขานว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัด และคงรักษาศิลปวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี เมื่อมีโอกาสชาวพม่ามักจัดงานฉลองรื่นเริง จะจัดให้มีมหรสพต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ หุ่นเชิดพบเห็นได้ทั่วไปทั้งในงานฉลองเจดีย์ งานบูชา นัต

ดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม วงชายวายจัดว่าเป็นวงที่มีความสำคัญมากในงานพิธีกรรม มีความสำคัญเทียบเท่าร่างทรงขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปไม่ได้ วงชายวายจึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมไหว้เจ้า นัต แต่ละคนก็จะมีเพลงประจำตน และทุกคนจะมีเหมือนกันคือบทเพลงเชิญ สำหรับเชิญนัตเข้าและเชิญออก ลักษณะบทเพลงประกอบพิธีกรรมนั้นเป็นเพลงที่มีลักษณะซับซ้อน ฟังเข้าใจยาก แต่แฝงไปด้วยอารมณ์ต่างๆมากมาย สอดคล้องกับวิรัช นิยมธรรม, อรุณช นิยมธรรม (2551: 224) ที่ได้กล่าวไว้ว่าเสียงดนตรีที่บรรเลงจากวงชายวายนั้นมีลีลาเครื่องขิม แต่นุ่มนวล ให้ทั้งอารมณ์สนุกสนาน ไร้ใจ และโศกสลด ชายวายจึงนับเป็นวงดนตรีที่เล่นได้หลายรสและถือเป็นเอกลักษณ์ทางคีตศิลป์อย่างหนึ่งของพม่า

ในการศึกษาวิเคราะห์เพลงจำนวน 7 เพลงแยกตามความสำคัญของบทเพลงได้ 3 ประเภท 1.บทเพลงบูชาพระ 2.บทเพลงเชิญเจ้า 3.บทเพลงที่บูชา นัต หลังจากได้นำมาวิเคราะห์แล้วนั้น พบว่ากลุ่มเสียงเพลงซึ่งเป็นสำเนียงเพลงพม่าพบมี 4 กลุ่มเสียงคือกลุ่มเสียงที่ 1 ประกอบด้วย C D E F G A Bb ,กลุ่มเสียงที่ 2 ประกอบด้วย C D E b F G A Bb C ,กลุ่มเสียงที่ 3 ประกอบด้วย C D E F G A B และกลุ่มเสียงที่ 4 มีการใช้ Pentatonic Scale โดยเฉพาะ Pentatonic Scale ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนตรีในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปัจจุบันด้วยอิทธิพลของคนตรีตะวันตกทำให้วัยรุ่นและเด็กที่สนใจจะเล่นดนตรีวงชายวายแทบจะไม่มีเลย นักดนตรีที่เห็นก็เป็นเพียงนักดนตรีที่มีอายุ วัยกลางคน ซึ่งเล่นกันมานาน ยังไม่มีกลุ่มนักดนตรีรุ่นใหม่ให้เห็น แต่วงชายวายก็ยังคงได้รับความนิยมอยู่มิได้เสื่อมลง เพียงแค่ยังขาดผู้สืบทอดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาดนตรีพิธีกรรมของชาวพม่า หมู่บ้านสมใจนึก ตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้มีความรู้ใหม่ๆ ที่มีเคยได้รู้มาก่อน ได้รู้คุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรมในครั้ง นี้ ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะให้แก่ผู้ที่สนใจที่จะศึกษา วิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. เครื่องดนตรีวงดนตรีชายวาย หลายชนิดที่ควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมอย่างละเอียดเพื่อให้ได้ องค์ความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีวงชายวายมาก
2. เรื่องบทเพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมไหว้เจ้า เพลงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก ตามจำนวนของนั้ด และในประเทศไทยยังไม่มีกรรวบรวมเพลงที่ใช้ประกอบนั้ดที่พบในประเทศไทย
3. เรื่องวัฒนธรรมการนับถือผีนั้ด นั้ด การศึกษาทางด้านมานุษยวิทยาเรื่องนั้ดในเชิงลึก เกี่ยวกับนั้ดในประเทศไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและน่าศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- พูนพิศ อมาตยกุล. (2554). ปาฐกถาศิลป์ พิระศรี ครั้งที่ 16 ประจำปี 2554 การก่อเกิดเพลงไทยสากล
แนวคิดดนตรีวิทยา. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์ ดิงแอนด์พับลิชชิง
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2546). หลักวิชามานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). ดนตรีไทยวิเคราะห์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์
- วิรัช นิยมธรรมและอรนุช นิยมธรรม. (2551). เรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมพม่า. พิมพ์ครั้งที่ 1. พิษณุโลก :
โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- ณัฐวิ ทศนฐร. (2541). รายงานวิจัยโครงการพม่าศึกษา เรื่อง ความเชื่อเรื่องนั้ด (Nat) ในสังคมพม่า. นครปฐม:
สถาบันวิจัยภาและวัฒนธรรมฯ มหาวิทยาลัยมหิดล .